СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXV. Ч. 304. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 31. грудня, 1927. VOL. XXXV. No. 304. Jersey City, N. J., Saturday, December 31, 1927. THREE CENTS.

ҐВАТЕМАЛЯ ВИТАЄ ЛИНДБЕРҐА

ЛЕТУН ВИЛІТАЄ ДО БЕЛІЗ.

ҐВАТЕМАЛЯ, 29. грудня. — Цілий день нині ся середноамериканська республика Ґватемаля витала американського летуна Линдберга. Цілий день зійшов йому на ріжних державних функціях, серед яких його просто обсипали державними та місцевими відзнаками.

Його витали в президента републики, в конґресі та міській раді. Місто приняло його за прибраного сина та вписало його імя на почесну листу. Відтак відвідував він американську кольонію, американську торговельну палату та клюби.

Завтра сподіється він вилетіти в дальшу дорогу. Першу стацію зробить він у місті Беліз, в англійській кольонії Гондурасі.

КОРАБЕЛЬНА КАТАСТРОФА В ЗАЛИВІ.

ПРОТИ-ГОРІВЧАНИЙ КОРАБЕЛЬ ЗАТОНУВ ПО ЗУДАРЕННЮ.

НЮ ЙОРК, 29. грудня. — У долішнім нюйорськім заливі нагнав Рош, корабель прибережної сторожі, вживаний до ловлення бутлеґерів, на близько 10,000-тоновий корабель Мофес Джуніор, весь наладований нафтою.

Рош розбився до Мофета та затонув. Всіх людий з нього виратовано. Катастрофа случилася в ночі, серед густої мраки.

СМИТ ВИСТУПАЄ ПРОТИ КЛЕНА.

ГУБЕРНАТОР КАЖЕ, ЩО ВІН ДИВИТЬСЯ НА КЛЕН „З ВІДРАЗОЮ".

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 29. грудня. — Стейтовий губернатор Смит видав до публичного оголошення свій лист до Пола Винтера з Джемейки, організатора Клена, в якому Смит осуджує Клен як організацію, противну засадам демократії.

Смит писав свій лист у відповідь на запит Винтера, що він думає про Клен. Смит признається, що він дивиться на Клен з відразою. Всеж таки, каже Смит, він як губернатор буде обороняти право членів Клена до законної організації.

СУД ЗВЕРТАЄ „ТІПАТ" ФЛЬОТІ.

ПОСЛІДНИЙ КРОК ДО ВІДКЛИКАННЯ КОНТРАКТУ ЗІ СИНКЛЕРОМ.

ШЕЙЕН, Вайомінґ, 29. грудня. — Перед федеральним судом відбувся послідний акт віддання американській фльоті нафтового поля „Тіпат Довму", яке свого часу взяв в аренду нафтяр Синклер на основі фалшивих контрактів, зроблених у порозумінню з міністром Фолом.

ГИКМАН ПРИЗНАВСЯ ДО ДРУГОГО ВБИВСТВА.

РАЗОМ ЗІ СВОЇМ ТОВАРИШЕМ УБИВ АПТИКАРЯ В РОВЗГИЛ, КАЛ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС, Каліфорнія, 29. грудня. — Вилієм Е. Гикман, вбийник 12-літної Маріян Паркер, признався до другого вбивства. У грудні 1926 року напав він зі своїм товаришем Гонтон на аптику в Ровзгил, Кал., і в часі того нападу убив аптикаря Айві Томса. Жінка Томса, сконфронтована з Гикманом, пізнала в 19-літнім вбийникови Маріян Паркер убийника свого мужа. Арештований Гонт признався, що він брав участь у нападі на аптику в Ровзгил, одначе заперечив, що стріляв до аптикаря.

УКРАЇНЕЦЬ ОТВИРАЄ АДВОКАТСЬКУ КАНЦЕЛЯРІЮ.

У списі людий, які здали остаточний адвокатський іспит („бар екзаминейшен") у стейті Ню Джерзі, находиться імя Українця Марцеля Вагнера. З тою оповісткою Ваґнер стає публично признаним адвокатом.

Марсел Е. Ваґнер родився 23 роки тому в Дорогові, в Галичині. До Америки приїхав він у 1906. році зі своїми родичами, Марселем і Катериною Ваґнерами. Його родина жила до 1916. року в Ню Йорку, а від того часу в Джерзі Сіти.

Він учився наперед у публичних школах, відтак у Ст. Пітерз Пріпараторі Скул, а по її укінченню, у 1922. році, вписався на виділ права на Форґемськім університеті в Ню Йорку. Право скінчив він в 1926. році та вступив на адвокатську практику до канцелярії джерзисітського адвоката Адольфа Л. Енґелке. По році практики приступив до адвокатського іспиту, а здавши його, став спільником адвокатської канцелярії Енґелке при 921 Берґен Евеню, Джерзі Сіти. Він думає присвятитися спільно правничій практиці серед Українців.

ЕПИСКОП МАНИНҐ ХВАЛИТЬ СПОРТ.

КАЖЕ, ЩО УПРАВЛЮВАННЯ СПОРТУ В НЕДІЛЮ НЕ ПРОТИВИТЬСЯ ЦЕРКОВНИЙ НАУЦІ.

НЮ ЙОРК, 29. грудня. — На 22. річній Конвенції Нешонал Калиджейт Атлетик Есошейшон, що відбулася в Астор готелі, промовляв теж епископ Манинґ. Він висказав своє переконання, що управлювання спорту в неділю не противиться релігії, коли перед тим посвятилося якусь частину дня на сповнення своїх релігійних обовязків. Він сказав дальше, що правдивий спорт є одним з найвпливовійших чинників на відбудову людського характеру й розвитку правдивих мужеських і жіночих прикмет. Через те саме епископ Манинґ є тої гадки, що між спортом і релігією повинна бути як найтісніша злука.

СКАРБ ЗВЕРНУВ СТО МІЛІОНІВ ДОЛЯРІВ ПЕРЕПЛАЧЕНИХ ПОДАТКІВ.

ВАШИНГТОН, 28. грудня. — Департамент скарбу звернув сього року 103 міліони долярів переплачених податків. Звернено податки 240,000 податковців.

ШУКАЮТЬ ДОБРОЇ ПРАЦІ ПРО ВИЛСОНА.

НЮ ЙОРК, 28. грудня. — Фундація Вудрова Вилсона оголосила вислід конкурсу на працю про життя Вилсона. На надгороди для відзначених авторів фундація визначила суму 57,000 долярів. На конкурс надіслано 10,000 праць, але комісія не признала першої надгороди нікому, а признала 11 других та 14 третих надгород.

ГУБЕРНАТОР СМИТ ВИЗНАЧУЄ ДЕНЬ ПЕРЕСЛУХАННЯ СПРАВИ СНАЙДЕРОВОЇ И ҐРЕЯ.

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 28. грудня. — Губернатор Смит заявив адвокатам пані Снайдерової, що він готов вислухати дня 5. січня апель їх у справі помилування пані Снайдерової від смерти. Він заявив, що в той самий день він готов теж вислухати адвокатів Ґрея, спільника Снайдерової в убийстві мужа Снайдерової.

КИДАЮТЬ ЦИВІЛІЗАЦІЮ И ВИГОДИ.

СЕН ФРАНЦІСКО, Кал. — 5000 Американців — мущин, жінок і дітей — приготовляється до відізду до Єгипту над берегами Нілю. Думають вони оснувати там кольонію, свобідну від усяких впливів новітної цивілізації та полишену всіх теперішних вигод. Переселенці змінять в Єгипті европейську одіж на старинні єгипетські туніки й будуть жити відповідно до принципів, голошених Аменотоном 4, щоби доказати, що ті принципи не стратили свого значіння й для теперішнього людства.

ВІЩОВАННЯ „СТАРОГО МУРА".

ЛОНДОН, 28. грудня. — Вийшов тут новий річник популярного альманаху „Старий Мур" на 1928 р. Як звичайно, подає він новорічні віщовання на 1928 рік. 1928 рік заповідається після віщовань „Старого Мура" дуже невесело. В січні розпічнуть большевики ведення енергічної пропаганди. В лютім вибухнуть заворушення в Японії й в Китаю, а в марті Велика Британія зірве дипльоматичні взаємини з Японією. В літі наступлять заворушення в Італії й Франції. Сила і вплив фашистів пічнуть тратити ґрунт.

В серпні комуністи викличуть заворушення в Німеччині. В жовтні прийде до якогось більшого скандалу в Женеві. Конець року буде також дуже сумний. „Старий Мур" предсказує в грудні землетрус в Палестині й Мезопотамії, вибух вулькану в Італії а у Франції повінь і комуністичні заворушення.

МЕРТВЕ МОРЕ ВАРТУЄ $1,200,000,000,000.

ШИКАГО, Ілл., 28. грудня. — Мертве море, тобто солене озеро в Палестині вартує $1,200,000,000,000 відповідно до повідомлень, які одержала тутешна сіоністична організація. Утворився тут Британсько-Американський Синдикат, який думає згрошевити усі мінерали, що находяться у згаданім морю.

ІМІГРАНТКУ, ЩО ПРОБУВАЛА ОТРУЇТИСЯ, ЗАСУДЖЕНО НА ВЯЗНИЦЮ, А ОПІСЛЯ ДЕПОРТУЄТЬСЯ ЇЇ ДО КРАЮ.

ВІННІПЕҐ, Ман. — Павлина Сакалюк, котра 26 листопада випила фляшку йодини, щоби відобрати собі життя, признався 13-го грудня в поліційнім суді до свойого вчинку й її засуджено на чотири місяці тюрми, а опісля депортується її до Старого Краю.

Гром. Сакалюк приїхала два або три місяці тому до Канади. Вона мала мало грошей і не могла найти роботи а її кревні не хотіли їй помогти. Вона почала продавати свої річи, аж лишилася лише з тим, що мала на собі й тоді випила фляшку йодини.

В суді, признаючись до вини, заявила, що хоче вернути до Старого Краю.

ТРИЛІТНА ДИТИНА ДІСТАЛА $10,000 ВІДШКОДУВАННЯ.

ВІННІПЕҐ, Ман., Канада. — Трилітна Беті Плексман у Вінніпеґу дістане від Вінніпеґської Електричної Компанії десять тисяч долярів відшкодування. Справа мала прийти 15. грудня під рішення суду, бо батько дитини пізвав згадану компанію о 45 тисяч долярів відшкодування. Обі сторони полагодилися одначе, заки зачалася судова розправа.

Відшкодування домагався батько дівчинки, Карло Плексман. Мала Беті втратила обі ноги, коли попала 29 травня під Дофферін Евню трамвай. Одну ногу відтяли колеса, а другу мусіли відтяти лікарі.

БІБЛІОТЕКА РАДЕКА.

МОСКВА. — Галицький Жидок, а опісля один з визначних комуністичних провідників Радек, попав тепер у неласку правовірних большевиків-сталінців. Сталося се тому, що належав до опозиції в большевицькій партії. „Бідака" Радек мав у своїм мешканню в Кремлі велику бібліотеку. Совітська влада приказала йому до 24 годин вибратися з Кремлю. Радек не мав грошей на перевіз бібліотеки й тому його приятелі хотіли ратувати його бібліотеку, одначе їх недопустили до Кремлю. Таким чином бібліотека Радека полишилась в Кремлі й совітська влада „націоналізувала" її. Радекови не полишиться тепер нічо иншого, як вертати до Бродів, звідки походить, а його одновірці вже знайдуть йому там „джоб". Між таким великим числом Жидів, яке живе в Бродах, один Радек з голоду не згине.

МАНІТОБА ОДЕРЖИТЬ НОВІТНО УРЯДЖЕНУ РАДІОСТАЦІЮ.

Манітоба буде мати одну з найсильніших і новітно уряджених радіостацій у Канаді, як се заявив 12 грудня в провінціальнім соймі премієр Манітоби Брекен. Новоуряджену радіостацію уміститься на площі Рільничої Академії, що находиться яких 10 миль поза містом. Теперішню радіостацію переробиться й поставиться в місті Брендоні, де вона буде служити як допомога для новоурядженої радіостації у Вінніпеґу. Сила нової стації буде десять разів більша від дотеперішної стації й віддаль та успішність будуть пропорціонально лучші.

Премієр сказав, що „Манітоба є дуже добре географічно положена, бо лежить майже в середині Канади, а Вінніпеґ в середині континенту. Наміром правительства є використати цю добру позицію й зробити вінніпеґську стацію відповідною для як найдальшого простору".

Нова сильна стація буде сягати до самих границь провінції, а в додатку, причиниться до розголосу провінції поза границями, більше ніж сотки тисяч долярів, які видається на инші цілі.

ВАТИКАН ПОГОДИВСЯ З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНОЮ.

РИМ. — Між чехословацьким правительством а Ватиканом прийшло до згоди. Подробиці умови оголоситься тоді, коли обі сторони ратифікують собто потвердять договір. Непорозуміння між Чехословаччиною розпочалися в 1925 році, коли чехословацьке правительство взяло офіціяльно участь у святкованню памяти Івана Гуса, якого католицький собор у Констанці приказав спалити на кострі як єретика. Папа запротестував проти сього, а коли чеське правительство не поспішилось з оправданням, відкликав свого представника з Праги. Тепер папа перепросився з Чехоми, бо бачить, що більше стратить як виграє, коли буде на них гніватися. Чехи не гнули спин перед Римом і тому Рим мусить з ними числитися. Рим гороїжиться завше лише тоді, коли бачить перед собою слабодухів, що трясуться перед ним, як хорі на пропасницю.

ЖІНКИ ТРОЦЬКОГО И ЗІНОВЕВА ЗА ПРИМИРЕННЯМ ЗІ СТАЛІНОМ.

БЕРЛІН. — Тутешні газети пишуть, що жінки виключених з комуністичної партії Троцького й Зіновева-Апфельбавма, хочуть, через посередництво Чічеріна й инших визначних комуністів, погодити своїх чоловіків з всемогучим тепер Сталіном.

ПОРОДИЛА ЧЕТВЕРНЯТА.

ЛЕВТЕН, Шлеск. — Пані Лернер породила недавно четверната-дівчатка, що важать по три фунти. Муж п. Лернер дуже вдоволений таким несподіваним збільшенням своєї родини.

54 ОСІБ ЖЕРТВОЮ РІЗДВЯНОЇ ПИЯТИКИ В ЛЕНІНГРАДІ Й МОСКВІ

У ЛЕНІНГРАДІ АРЕШТОВАНО 1175 ОСІБ А 102 ОПИНИЛОСЬ ПО ШПИТАЛЯХ. ВИПИТО ОКОЛО 2 МІЛІОНИ ФЛЯШОК ГОРІВКИ И ВИНА.

МОСКВА, 29. грудня. — Старші Москалі у Ленінграді й Москві перший раз, від вибуху революції, святкували Різдво „по стародавньому звичаю", не жалуючи собі горівки й вина. Як подають совітські часописи, в самім Ленінграді випито 1,850,000 фляшок горівки й вина й около один міліон фляшок пива. В наслідок такого надмірного спожиття алькоголічних напитків прийшло до численних кровавих бійок і вуличних авантур так, що міліція в самім Ленінграді арештувала 1,175 осіб за бійку й авантури, а 102 осіб треба було відвезти до шпиталів, щоби їм позашивати рани, спричинені ножами, або посклад[а]ти поломані кости. У Ленінграді затроїлось алькоголем в часі свят 17 осіб а сім замерзло на смерть, заснувши в нетверезім стані на улиці. У Москві згинуло від перепиття „настоящою ачіщеною" 30 осіб.

Треба признати однак, що молодша генерація, як подають часописи, не пішла слідом своїх татів і мамів, але уникала алькоголічних напитків і полишилась тверезою в протягу цілих двох днів Різдвяних Свят.

ВОВКИ ЗЇЛИ ПОЛЬСЬКИХ СЕЛЯН.

ГОЛОДНІ ВОВКИ ХОДЯТЬ ГРОМАДАМИ И КИДАЮТЬСЯ НА ЛЮДЕЙ.

ВАРШАВА, 29. грудня. — Остра зима й сильні морози у східній Польщі спричинили, що голодні вовки ходять громадами й кидаються на людей. Недавно заатакували вони й зїли кількох польських селян, між ними дві жінки, недалеко Волковиск. Також зїли вовки чотирох пачкарів, що перепачковували товари на совітську сторону. Для поборювання небезпеки для людського життя від вовків уживають війська, яке зорганізовано в ловецькі групи, що полюють на вовків.

СНОДЕН ВИСТУПИВ ІЗ АНГЛІЙСЬКОЇ НЕЗАЛЕЖНОЇ РОБІТНИЧОЇ ПАРТІЇ.

ВИСКАЗАВ БАЖАННЯ, ЩОБИ НЕЗАЛЕЖНА РОБІТНИЧА ПАРТІЯ ЗЛУЧИЛАСЯ З РОБІТНИЧОЮ ПАРТІЄЮ.

ЛОНДОН, 29. грудня. — Ф. Сноден, бувший канцлер в міністерськім кабінеті, заявив своє виступлення з Незалежної Робітничої Партії (чисто соціялістичного крила Робітничої Партії). Як причину свого виступлення подає він обставину, що ся партія стратила основу до істнования, відколи Робітнича Партія приняла усі соціялістичні принципи. Він заявив, що по цілім краю поширюється теж гадка, що Незалежна Робітнича Партія є цілком непотрібною.

Також висказав він бажання, щоби обі партії, Незалежна і Робітнича, злялися в одну партію й працювали разом. Чи бажання Снодена сповниться, можна сумніватися через те, що Незалежна Робітнича Партія схиляється що-раз більше до комунізму.

КОШТА УДЕРЖАННЯ НІМЕЦЬКОЇ АРМІЇ.

НІМЕЧЧИНА ВИДАСТЬ НА АРМІЮ У СЛІДУЮЧІМ РОЦІ $123,000,000.

БЕРЛІН, 29. грудня. — З німецького буджету, предложеного парляментови, показується, що Німеччина видасть на удержання своєї сухопутної армії у 1928 році $123,000,000. Удержання німецької фльоти буде виносити $53,000,000.

Минулого року удержання німецької фльоти виносило о 4 міліони, а німецької сухопутної армії о 12 міліонів долярів менше. Крім сього видасть ще Німеччина $2,500,000 на муніцію і фабрики муніції. Німецький соціялістичний часопис твердить, що Німеччина видала від 1924 року $15,000,000 на перерібку своїх фабрик для виробу муніції. Відповідно до постанов Версайського Мира Німеччині вільно мати лише стотисячну армію для оборони своїх границь. Кошта удержання армії виносять тепер о много більше як перед війною, одначе се приписати належить піднесению коштів удержання, а також тій обставині, що в Німеччині нема тепер примусової військової служби, тільки добровільна.

ЗАМОРДОВАННЯ ІТАЛІЙСЬКОГО ВІЦЕКОНСУЛЯ В ОДЕСІ.

ПОЛІЦІЯ НАЙШЛА ТІЛО ВІЦЕКОНСУЛЯ В ОПУЩЕНІЙ ЧАСТИ МІСТА.

ОДЕСА, 29. грудня. — Совітські власти шукають за бандитами, які замордували італійського віцеконсуля Коцція. Тіло Коцція найшла поліція в Стілла Гранда, опущеній части міста. Замордований консуль мав 70 літ. Репрезентанти заграничних властей в Одесі зложили заяву співчуття на руки італійського консуля.

Совітська поліція є тої гадки, що бандити зробили засідку на консуля. Діставши його в свої руки, вбили вони його палками, а опісля витягнули з його рота золоті зуби. Бандити стягнули теж одіж з убитого віцеконсуля. Коцціо полишив своє мешкання у вівторок пополудні і відтоді нїхто не чув нїчо про нього.

ТЕПЕР ПРИЙМАЄТЬСЯ ЧЛЕНІВ БЕЗ ВСТУПНОГО

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES; Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Загряниці:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИХОДИТЬ ШИЛО З МІШКА

Большевицькі аґенти вічно сердяться на українських націоналістів за відношення до большевицького уряду. Найбільше іритує їх те, коли Українець признає великі поступи в розвитку українського націоналізму під большевицькою владою, але не захоче приписати сього поступу большевицькому урядови. Як всякі аґенти уряду, так і большевицькі аґенти зі шкіри виходять, коли Українець скаже, що всі поступи українського народа під большевицькою владою треба приписати передовсім, а по части виключно, самому тільки українському народови. Колиж Українець скаже, що велика частина сього поступу зроблена проти виразного або скритого спротиву большевицького уряду, то большевицький аґент уже просто з люти розум тратить і готов лаяти такого Українця всякими іменами з большевицького словаря визвиск.

Та на їх нещасте, час від часу з большевицьких таки жерел попадають річи, які потверджують правдивість становища свідомих Українців. Ось таке шило вирвалося недавно з большевицького мішка. Американська кореспондентка Анна Оґер Меккормик помістила в нюйорськім Таймсі статтю про відношенне Росіян до Америки. Зараз на вступі авторка статті візджає на Україну, до її столиці Києва. Україну вона називає цукорницею та хлібним шпихліром совітської юнії. Хоч се вже показує, що підчас свого побуту на Україні вона нахлипалася від комісарів імперіялістичних поглядів на Україну, після яких Україна се тільки московська кольонія, з якої Москва має право ссати всі жизненні соки, все таки се ще її погляди, а не погляди комісарів України.

Але зараз за тим вона подає вже слова правдивого большевицького комісаря, і то неаби якої риби, але самого предсідателя промислових юній України. Сей „український", або що найменче „зукраїнізований" комісар починає свої слова до американської кореспондентки словами: „Ми, Москалі, передовсім мусимо..."

І чиж тепер дивуватися, коли Українці не можуть приняти большевицької влади як своєї, але вважають її за чужу, накинену їм, за московську? І чи дивуватися, коли большевицькі аґенти так люто гороїжаться, коли їм сказати, що народ на Україні одно, а уряд друге?

ПО ПОВОРОТІ НА РІДНУ ЗЕМЛЮ

(Оригінальна допись до „Свободи").

Лист перший.

З гіркім почуттєм вертав я до Рідного Краю! Виїхав я з нього уступаючи перед надходячим ворогом та через засипані снігом верхи Карпат (хотя це було в кінці мая) передерся я на Закарпатську Україну, а відтак далі, до центральної Европи.

Цілі роки жив я на чужині в тій надії, що обставини політичні на сході Европи зміняться, та що свобідною стане моя „рідна стороненька" — а я верну знову домів, поміж мій Рідний Нарід, що вже на волі а не під ярмом ме жити.

Але роки минали а положенне нашої Вітчини не ставало ліпшим, але навпаки усе гіршим, а ворог добирав усе міцніиших та більше підступних засобів, щоби ослабити нашу силу та зменшити відпірність нашого народа.

І колиб я тепер вийшов знов на один а карпатських верхів, то мігби я з закровавленим серцем це сказати, що сказав наш поет О. Бабій, станувши на шпилі Говерлі:

„Подивлюся над Тису, подивлюся в останне:
„Чужинецькі хмари ген знад Праги звисли;
„До Дністра оглянусь — там знов сонце ранне
„Гасить **чорна відьма**, що прийшла знад **Висли**;
„На Сході — в боярських ледах Прут наш рине;
„А на Збручі? — кордон! Меч в серці України.
„І де би не стала лиш стопа моя одна
„На Рідній нам Землі нам всюди чужина!"

Оттак мігби я сказати і це відповідалоби вповні всьому тому, що тепер діесь у рідній поневоленій Вітчині.

Не лиш я, але і всі ми, емігранти, переживали тяжкі болі і муки, видячи хоч і здалека тяжку недолю наших братів у Рідному Краю. А наша душевна мука була тим більша, що ми на власні очи бачили вже і **„Свобідну Вітчину"** і власну **самостійну Українську Державу!** Ми жили у ній з працювали для неї, а на весну мине оттут уже десять літ, коли ми почали були співати:

„Вже воскресла Україна!"

замісць дотепершних слів нашого гимну:

„Ще не вмерла Україна!"

Та ті недовгі часи нашої свободи проминули мов сон, лишаючи в наших серцях глубоку, невилічиму рану. Рана та була така болюча, що ось я наприклад — не міг до недавна взяти в руки ні одної української чи польської книжки, в котрій говорилося про українсько-польську війну та про причини нашої поразки. В перших роках по ній годі було навіть говорити з другими товаришами недолі про ті справи, бо в тій хвилі так крівавилось серце, що чоловікови мову відбирало а в очах появлялися сльози.

Поволи доперва зживалися ми з тим страшним національним нещастем, хоч очевидно, жадоба старатись о зменшенне по можности сумних його наслідків — появлялася вже раніше.

І ось нарешті стало ясним, що годі тратити на чужині „молоді (або й не дуже молоді) свої літа", та що треба вертати на Рідну Землю та ставати в ряди тих, що на ній живуть і борються після своєї змоги з лихоліттєм.

Нарешті, поконавши деякі перешкоди, удалося мені переїхати границі теперішнього польського „паньства" і станути у столиці галицької України, у Львові.

Побачив я тут велику силу давних знакомих і товаришів праці і мушу признати, що взагалі — настрій їх бадьорий і що відповідно до теперішних обставин кождий працює на своїм пості. Не видно пригноблення, хоч і не мож на загал сказати, щоби вони держались заповіту славного польського повстаньчого ґенерала Мерославського і не признавали своєї тюрми за стоє стале і порядкове („порядочне") замешкання.

Є богато всілякої національної роботи і треба все більше і більше пильних і сумлінних робітників. Праця народна зрізничкувалася і багато робиться тепер на таких полях, котрі попередно були занедбувані, хотя про потребу праці на них говорилося і писалося вже і попередно. — Думаю тут передовсім про **кооперацію**, то є спільництво, котре розвивається дуже гарно і робить величезні кроки, хотя і бракує йому відповідних капіталів. Багато наших молодих людей, що покінчили висші торговельні академії у Відни, Празі або в Подєбрадах — знайшли місце у тих всіляких „Союзах" у Львові та у провінціяльних містах і то на галицькі обставини з досить гарною платнею.

І так один мій знакомий, недавний ще студент одної з заграничних академій, має вже по році праці чотириста золотих місячно, що рівняється платні старшого уже учителя гімназіяльного. Така платня є зі становища американського, очевидно, смішно малою, бо виносить заледви біля **$45**, але життя в Галичині є розмірно дешевє.

Є очевидно і по кооперативах на місцях, по селах і містечках, немало людей з академічним образуванням, котрі, очевидно — не лиш ведуть купецькі книги і кореспонденцію, але взагалі займаються народною роботою, а передовсім просвітою й організацією.

Крім тих інтелігентних робітників, котрих числить покищо на пів тисячі осіб, є далеко більше робітників з місцевих селян, що перейшли спеціяльні курси торговельні, устроювані повітовими кооперативними Союзами. В той спосіб росте нова селянська інтелігенція, а доставчають її немало і наші бувші козаки, члени колишної галицько-української армії.

Про патріотизм таких людей і їх жагуче бажанне виходу з недолі не потреба багато й говорити і вони й є головною основою патріотичної роботи в нашім краю.

Ось недавно був я на зборах повітових делегатів „Рідної Школи" в одним нашім місті. Побачив я там — з вимком одного — самі молоді селянські лиця, котрі з незвичайною увагою слідили за ходом нарад та брали участь у дискусії.

Це вже є нові люди, котрим не треба першої ліпшої правди доперва лопатою класти в голову, але котрі незвичайно орієнтуються і піймають це, що їм викладається. На них лежить ціла наша будучність, коли лиш працювали далі над собою — а це є вже справою читалень, філій „Просвіти" і тих інших просвітних організацій.

І тут треба піднести, що і в Польщі лучається часом такий закон, що і помимо волі його авторів — виходить нам на користь. І так незадовго увійде в життє закон, котрий **зносить** постанову, що **до торговлі книжками треба концесії.** В цей спосіб кождий купець наш на селі, кожда купецька спілка (кооператива) буде могла мати у себе склад книжок, отже й нагоду ширити їх поміж народом.

Книжку іменно не лиш треба написати і видати: її треба також пхнути в руки читачеви і то за гроші. Але доси продавали книжки лише книгарні по містах, а книгарі — Поляки та Жиди — не дуже дбали о це, щоби і українська книжка поширювалася.

Але тепер буде вона лежати перед очима кождому та кождий, хто лиш зайде до сільської крамниці купити за пару грошів перцю. (Зауважу, що слово „грош" не є польське а старо-німецьке. І в теперішній Австрії обіймає один шілінг — сто грошів). — Побачивши книжку та взявши її до рук — зацікавиться нею тай — бодай що двайцятий відвідувач крамниці і — купить її.

А най би купив не що двайцятий але доперва що сотний гість — то всеж таки книжка та газета стане поволи щоденною потребою і нашого селянина.

Тут зауважу, що польська гранична цензура допускає вже до краю видавництва з Радянської України літературного (не політичного) змісту. Є це головно видання державного видавництва. Представляються вони надзвичайно гарно: добрий, білий папір, читкий друк, гарно розмальована окладинка. Бачимо там і твори Нечуя і Лесі Українки і Франка і навіть Федьковича. Є це культурний подвиг надзвичайної ваги, тимбільше, що й оповідання славного американського письменника Джека Лондона є видані в більше як 20 томах!

На жаль, є вони досить, як для Галичан — дорогі, але піддито вже старання, щоби їх ціну знизити бодай о сорок процентів.

Коли вже говоримо про книжки, то мусимо піднести і це, що незадово має вийти польський закон, щоби кожда громада удержувала **громадську бібліотеку**, так як це вже є тепер нпр. в Чехословаччині.

Хотя-не-хотя буде мусіла це зробити кожда громада, а чей-же не буде закуповувати тоді видання „мацерзи польскєй" (хиба примушена), але видання наші: „Червоної Калини, Ряту, Просвіти, Оки і др.

Складаються отже так обставини, що не одно виходить нам на здоровля, що роблять навіть наші національні противники.

Звіт про инші мої спостереження мушу відложити до слідуючої моєї кореспонденції.

Покищо мушу однак звернути увагу шановних читачів „Свободи" на ось яку справу:

Тепер є **розписані вибори** до варшавського сойму і цим разом уже всі українські партії, а не лише „хлібоїди" (як в р. 1922) будуть брати участь у тих виборах. В р. 1922 доля Східної Галичини еще не була рішена — і народне наше достоїнство вимагало зазначити, що ми не признаємо чужої окупації, але стоїмо на самостійницьким становищи.

Тому то наш нарід, ідучи за покликом президента д-ра Петрушевича, здержався від участи у виборах і треба признати, що виказав тоді на загал велику дисципліну і зрозуміння політичної хвилі.

Навіть вороги мусіли нам це признати.

Але тепер ситуація змінилася і ми, піднісши достаточний протест уже перед пятьма роками, тепер—за згодою през. д-ра Петрушевича — приступаємо до участи у виборах.

Заокеанських братів може трохи бентежити та боротьба партійна, яка розгорілася поміж Українцями самими.

Але дарма! Живий — живе думає — а народ, що будиться з довголітного просоння, виявляє стільки нових душевних сил, що їх не дається спрямувати в одно лише русло!

Добре то теоретично собі міркувати, що далеко кориснійшим булоби іти разом проти спільного ворога. Але се не війна — але вибори, при котрих різниці програмові надзвичайно вибиваються на верх. Ось тепер на приклад ведеться — зосібна на місцях — завзятуща боротьба о провід у філіях „Просвіти" та в „Рідній Школі". Ту боротьбу розпалили аж до грани рутенські представники **„Чорної Хмари"**.

Тій чорній хмарі маємо головно завдячувати наше розеднання, а далі таким політично хитким людям як др. Левко Бачинський, котрий перед 4 місяцями підчас виборів до ради громадської в Станиславові заключив союз з цілком реакційними та україножерними (як нпр. др. Цига) людьми. — Помимо того — хотів би він і далі надавати тон в соц. рад. партії, на що значна частина радикалів не годиться і тому заснувала нову: **„народно-радикальну партію"** з осібним органом **„Громадським Вістником"**, що виходить в Станиславові.

Зауважу, що всякі старання о „бльок" з Жидами виходять на чисту комедію. Партій жидівських є ціла купа, а в послідній хвилі старі польсько-жидівські хруні Левенштайн і Колішер — заложили **„жидівсько-народову"** партію, котра всіх Євреїв потягне за урядовими кандидатами.

Клим Обух.

У ДЖУНҐЛЯХ БОРНЕО.

Голяндсько-індійські **сундайські острови** ще майже недосліджені. До таких островів належить і острів **Борнео.** Тепер прослідив нетрі острову Борнео др. Кравзе, який є у голяндській кольоніяльній службі вже кілька десяток літ. Тепер він є на службі в шпиталі голяндського нафтового товариства у містечку **Балікпапані.** У шпиталі лічить др. Кравзе не лише хорих людей. Раз один тубилець приніс лікареві хору освоєну малпу. Др. Кравзе вилічив цю малпу і з того часу поширилась його слава як „малпячого лікаря". З усіх усюдів приносять йому хорі малпи. Др. Кравзе відбув неодну мандрівку через небезпечні джунґлі. Загрожували його життю їдовиті змії, хижі звірі, тубильці (ловці людських голов), що з гущавини стріляють на людей затроєними стрілами. Д-рові Кравзе вдалося відфотоґрафувати оранґ-утана й инші малпи в джунґлях. Свої пригоди описав др. Кравзе в цікавій книжці про Балі.

Містечко Балікпапан на острові Борнео, то невеличка пристань, копальні нафти (шахти) і мешкальні доми робітників і інжинірів. Зараз за копальнями знімаються стіни пралісу, подекуди з низькими, вузкими переходами, так щоби лише перетиснутися. Понад нетрями звисають низько випари горячих хмар. Джунґлі, то щось несамовитого і таємничого; має сюди доступ лише кілька рік, але вони дуже рвучі і великі. Понад побережами і здовж берегів рік, доки без труду можна плисти, жиє у хатах (що є наполовину кораблями) голота з цілої Індонезії. Займаються риболовлею, торговлею і грабіжю, а передовсім не роблять нічого. Подальше шляються тубильці **Даяки** безмежними ловецькими просторами. То люде ще дуже добродушні, але дикі — залюбки люблять полювати на людські голови тому й називають себе ловцями голов. Недалеко від Даяків будує „лісовий чоловік" свої гнізда. Це дуже на людину схожий **оранґ-утан** (по маляйськи „оранґ" значить чоловік, „утан" ліс). Підприємчиві Китайці відважуються поселюватися лише при гирлах найбільших рік. Вони хочуть пустити на **світовий** базар скарби нетрів.

Борнео (після Ґренляндії і Нової Ґвінеї найбільший острів у світі) на ¾ квадратових кільометрів має ледви міліон мешканців людей, а зате безчисленні міліярди ріжних инших сотворінь. Мабуть ніде инде в тропікальних околицях нема таких густих нетрів.

Европейський віртуоз, у переїзді, грає в Балікпапані на великому концертовому фортепяні. Він у фраку. З нього тече піт, жили на чолі набреніли. Та звуки фортепяну ледви чути: вони слабі, бідні, неприродні, а тимчасом на дворі пальми звенять а недалекий ліс нічю гудить, бренить, пилить, стогне, зойкає, кричить. Пискіт старіючої миші попри рев молодих тигрів. Звичайнісенький нічний хрущ, дитя пралісу, заблукався крізь відчинені двері до салі і сів на фортепян, глядить осліпленими нічними очима і переляканий жужжить голосно широкими срібними крильми. Музик зривається і кричить до публики: „Ах прошу, наженіть того птаха!"

Коли хто після яких пятнацятьох літ неприсутности верне в рідний край (в Европі), застане там у лісах тісамі стежки, які покинув. Дерева за той час не дуже виросли. Інакше в Борнео. З великим трудом прорубані стежки не потребують навіть тижня, щоби наново зарости до непізнання. В Европі люде мучаться за дня, мерзнуть, а вечером ідуть змучені на спочинок. На Борнео природа невичерпана, богата, дні горячі, а ночі парні.

Як згадано, др. Кравзе поробив на Борнео чимало фотоґрафічних знимок. Така праця коштувала богато труду. З його двох носіїв вилилося щонайменше по літрі поту. Часом годі було фотоґрафувати, бо цілі хмари муравлів залягали фотоґрафічний апарат, або обпало його і його людей стільки пявок або хмари москітів, ще треба було чимскорше рятуватися з джунґлів. Підчас такого фотоґрафування треба було нераз вижидати на однім місци годинами і др. Кравзе чув, як довкола нього заростає наново прочищений ліс.

Між иншим вдалося д-рові Кравзе відфотоґрафувати три малпи. Одна, дуже похожа на людину тим, що на лиці її відбивається жах. Цю малпу відфотоґрафував др. Кравзе з дуже малої віддалі. Дві инші малпи, то оранґ-утанихи з молоденькими малпами иншої породи (носаті малпи — „Насаліс"). Як молоденька ця малпочка вперше найшлася близько оранґ-утанихи, хотіла втікати. Але оранґ-утаниха, що із зацікавленням гляділа, як скаче ця малпочка, зловила її без труду за довгий хвіст. Потім узяла малпочку на рамена, так довірливо, що маленька склонила голівку на її волохаті груди. Потім поцілувала малпочку на привітання у груди й оглядала її дуже печаливо, наче шпитальна доглядачка. З лиця старої і з її звуків видно було, що випитує малпочку, якого вона роду і звідкіля походить. Тепер на переміну то бавилася з нею, то повчала її. А що не все була вдоволена зі своєї учениці, то хапала її за „обшивку" і погрожувала їй. На жаль, др. Кравзе не міг перешкодити сумному кінцеві тої малпочки. Після такого веселого трохтижневого спільного пожиття з оранґ-утанихою малпочку зловили, замкнули в клітку на кораблі, щоби відіслати до европейського звіринця. Але вона згинула після трьохденного побуту у клітці, ще заки корабель відплив із пристані.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Свято-Миколаївський вечерок.

Заходом Української Рідної Школи, що міститься в салі під українською православною церквою, при 14 улиці, відбувся в неділю, 25 грудня, Свято-Миколаївський вечерок і роздача дарунків. Концерт отворив короткою провомою гр. Жуковський, голова шкільного комітету згаданої школи. Пояснив він присутним, що концерт устроюється, щоби показати родичам, які посилають своїх дітей до рідної школи, який поступ зробили їх діти за послідні два місяці науки.

Потім виступив хор дітей і під проводом свого учителя гр. О. Стеткевича відспівав три народні пісні і три пісні в честь св. Миколая.

Опісля писувалась діточа орхестра з Музичної Студії звісного в Галичині й у Ню Йорку диріґента й проф. музики п. М. Гайворонського. Ученики п. Гайворонського відіграли незвичайно вдачно кілька українських колядок. Відтак промовив ще раз голова шкільного комітету п. Жуковський та подякував учителям школи й гр. Гайворонському за їх працю для рідної школи та заповів прихід св. Миколая. Промовляв також о. Іванишин, дякуючи, як український громадянин і батько дітей, учителям за їх працю в рідній школі й заохочував родичів і присутних громадян до посилання дітей до згаданої рідної школи.

Виступив опісля св. Микола в церковній священичій одежі й повитавши короткою промовою дітей, відчитав одержаний ним лист галицьких українських дітей до українських дітей в Америці. У сім листі галицькі українські діти нарікають на се, що Поляки не позволяють їм вчитися по українськи, однак вони завзято боронять свого права вчитися у рідній мові. Також жалуються у тім листі українські діти на те, що бідні, не мають що їсти й у що одягнутися і просять помочі від українських дітей в Америці. Вони взивають їх не забувати своєї гарної й милозвучної української мови, пісні й історії, та вчувати її, бо тут у вільній Америці, під звіздистим прапором, ніхто їм не заборонить вчитися своєї мови й плекати свою пісню. Ролю св. Миколи грав придніпрянський Українець гр. Т. Яновський. По прочитанню листу наступила роздача дарунків.

Присутний.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

КЛІВЛЕНД, О. Тов. ім. Ів. Франка. від. 334, повідомляє своїх членів, що річні збори відбудуться дня 2-го січня, в гали Укр. Нар. Дому, в год. 10-ій рано. Не явившийся член на збори платить 1 дол. кари, а урядник 2 дол. Програма зборів: справозданне фінансове і уступленнє та вибір нового уряду на 192 8рік. — В. Репужинський, голова; Іл. Лазірко, скарб.; Н. Задерецький, секр. фін.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Укр. Зап. Тов. Дністер повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річні збори відбудуться в суботу, дня 31-го грудня, в год. 8-ій вечером в Укр. Нар. Домі, 217-219 Іст 6-та ул., на концертовій гали. Обовязком є кождого члена явитись на сі збори. Не явившийся член на річні збори і не подавший докладного оправдання своєї неприсутности, заплатить кару після статута тов. — Мих. Олексів, рек. секр.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА”

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

—o—

НЮ БРОНСВИК, Н. ДЖ.

Українці на міжнароднім святі.

Десять ріжних національностей пописувалося дня 13 і 14 грудня в Рузвелт Джуніор Гай-скул різдвяними колядками. Між ними були й українські діти.

За стараннєм гром. О. Галелюка зорґанізовано в Ню Бронсвик Діточу Школу та покликано гром. М. Костру на учителя. Діти відсвяткували в своїм часі свято 112-літних уродин Т. Шевченка і на те свято запросили Американців. Американські учительки побачили в той спосіб перший раз українські мальовничі строї і почули українську пісню. Вони то просили дітей поприносити ті строї до школи і там показували їх по всіх клясах. Рівнож запросили діточий хор до участи в співі підчас Великого Базару, що його влаштовано в червні. Учитель гр. Костра гарно підготовив хор, який запрошено по тім до участи в інтернаціональнім святі, влаштованім з приводу Різдва.

Місцеві часописи широко розписалися про українську ґрупу, про наші строї та колядки, а численна публика не щадила нашим колядникам оплесків.

Місцевий.

ТРОЙ, Н. Й.

І ми не позаду других.

Читаєш в нашій „Свободі” дописи з українського життя і бачиш, як в нашій газеті мов в зеркалі відбиваєтся усе наше життя. Читаєш і радуєшся другими громадами і збирає тебе охота написати сейчас і про свою.

Наше місточко Трой це невелика собі місцевість. І Українців тут буде з 200 душ, а яка пята частина з них це дійсно свідомі Українці.

Як почули ми за повінь, зійшлися ми сейчас до церковної галі і радили не багато а скинули таки з місця пару зелених, а вже на другий день вислали до Обеднання на потерпівших від повені $200. А по тім далі радили, як збирати.

Пішли до мейора просити о Теґ-дей і дістали його на день 5 падолиста. А в той день вода малощо не залляла нашого міста, бо й в Америці мали ми тоді повінь. Та якось нещасте нас таки оминуло, вода почала уступати і наші школярики таки зібрали на повінь $370, з чого $200 відослано знова до Обеднання, а з решти покрито кошти та зложено жертву на Сиротинець У. Н. Союза.

11 грудня відбулося в нас представлення „Правда все горою”, а 18 грудня було діточе представлення, а св. Миколай роздавав дарунки.

Тепер приготовляємося до представлення на дохід Сиротинця У. Н. Союза, про який тут так щиро дбає 191 від. У. Н. Союза, який певно буде першим в тій акції. Надіємося, що на це представленне прийде ціла наша громада.

Член від. 191.

—o—

СЕН ЛУІС, МО.

Рутенські комендіянти.

До чого доводить рутенська пропаґанда і просвіта, пізнає редакція „Свободи” по тій відозві, яку отсе залучаю. Ото маєте перед собою друковане оголошеннє про „Вельки Словански Концерт”, який уряджує „Малорускі Певецкі Сбор”. На виступи того „Рутенського Хору” запрошує о. В. Меренков Богемів, Словаків, Хорватів, Рутенців, Малоросів і Українців.

Оттак виглядає рутенська суматоха, зладжена тутешнім парохом о. В. Мереньковим, який тішиться особлившою симпатією епископа Богачевського. Ніхтоб не повірив, що таке баламуцтво може ширити годований українським хлібом український священик, але в теперішнім царстві рутенської гр. кат. епархії все можливе. І от маєте на одній тільки невеличкій друкованій відозві і Рутенців і Малоросів і Українців як якісь три нації. І чи може чужинець в тім всім визнатися, чи може бути якийсь дух і якась ідея серед людей, які мають того рода народних провідників? І чи диво, що народови не стає терпцю і він покидає тих провідників? І чи дивуватися, що нарід виступає проти політики еп. Богачевського, який попирає таких священиків, що ширять між нами рутенську гнилизну і не шанують навіть нашого національного імени?

Громадянин.

„Ум гостри, насталюй волю, — лиш вою, а не тоскуй”.

Ів. Франко.

—o—

„Коли хочеш жити в мирі сам з собою, не звертай уваги, що мусиш воювати з цілим світом”.

М. Мюллер.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

Др. Остап Грицай (Відень).

НАРОДИ В БОРОТЬБІ ЗА ВОЛЮ

(5)

(Докінченнє).

Ось зараз на вістку про погром революціонерів шведські пани поспішились поклонитися Христіянові в Упзалі, після чого король почав облогу Стокгольму, держаного ще революціонерами. Ця облога протягнулася аж до 2 вересня і скінчилася таки здачею столиці, але за попередньою запорукою повної амнестії для оборонців. Король приобіцяв усе, поводився з представниками народу не тільки чемно, але навіть дуже сердечно, та в души в нього скривався плян огидного злочину проти повстанців. Після коронації именно він, у порозумінню з папою римським, переняв на себе мандат покарання „ворохобників” і вибрав до цього день **8. падолиста 1520.** Того дня велів він видвигнути на осередній площі Стокгольму велитенський шафот, на якім по його наказу згинуло мученицькою смертю з рук ката 94 найкращих шведських патріотів. Історики подають згідно, що помимо рясного дощу в той день ціла площа підплила вкінці кровю, а рівночасно з катівською екзекуцією опришки Христіяна мордували в цілім Стокгольмі дітей і насилували жінок та доньок мордованих патріотів. Розюшення катів було таке, що вони брали на смертельну муку навіть людей з гурта тих, що приглядалися рубанню голов, коли в когось з них побачили сльози в очах. Цей оканнний злочин Христіяна II. має в історії імя **Стокгольмська різня.** Крім тогож вимордували королівські кати в усій Швеції ще більш ніж 600 людей. Одначе без огляду на те королівські сторонники в краю — під проводом згаданого вже архибіскупа Тролле — держалися данського різуна міцніще, ніж коли, а один з них, Швед Ґоріюс Гольст, один з тодішних бурмістрів (посадників) Стокгольму, уладив для Христіяна безпосередно після різні величавий пир з танцями.

Але сонце волі у шведській країні вже вставало. Держаний в Данії в неволі Ґустаф Ваза пірвав як перший свої власні пута і спішив до Рідного Краю торощити кайдани Народу.

Він називався властиво Ґустаф **Еріхсзон,** родився 12. V. 1496 — отже в часі стокгольмської різні мав усього 24 років! — і походив зі старого шведського роду, дуже значного своїми попередниками. На його родиннім гербі був малюнок военного околота (т. зв. фашини), тобто снопа, який у шведській мові називаєтся **„wasa”,** а коли Ґустаф з допомогою селянської армії прогнав Данців зі Швеції, він велів перемалювати той околіт на сніп збіжа, і в **честь селянства** прибрав собі як король його назву на родинне імя. Поневолений після бою під Бренкіркою в північній Данії (т. зв. Йітляндії) на замку **Калле,** Ґустаф користаючи з того, що нагляд над ним не був надто строгий, успів одного разу перебратися за погонича волів і так утік з неволі та дістався щасливо до німецького міста **Лібек (Luebeck).** Воно належало до могутнього тоді союза міст, т. зв. **„Ганзи” (Hansa Alemanniae або Teutonica),** мало великі привилеї і не боялося ніяких королів. Тому бурмістр Лібеку, характерний **Нікляс Бромс,** не згодився на пропоновану йому видачу Ґустафа в данські руки, а дозволив йому на кількамісячний побут в місті, після чого наш молодий Герой зумів передістатися до Рідного Краю. ...

Це було д. 31. мая 1520 р., значить на пять місяців перед різнею у Стокгольмі.

Ґустаф спершу не гадав загнятися аж у глиб Швеції, в добре вже нам відому Далярну. Він прослідкував уперед терен в полудневій, найкрасшій частині Швеції (т. зв. „Ґета-ріка”, **„Ґетлянд”** або Ґета-лянд”) і зайшов так і до міста Кальмар, обложеного Данцями, а якого обороною керувала хоробра жінка, вдова по однім шведськім ватажку, **Анна Бельке** (також само обороною Стокгольму провадила тоді геройська жінка, **Христина Ґелленстерна).** Але тут він не зміг нічого вдіяти, бо наємні німецькі салдати — хоч ніби в союзі зі Шведами — загрозили йому смертю, якщо він не покине міста. І так було з ним скрізь. Королівські салдати загрожували йому вхопленням — особливо після того, як король призначив за зловлення Вази велику нагороду — а шведське населення, тероризоване страхом, королівськими маніфестами та аґітаційною роботою данських запроданців, не виявляло для його зазивів спершу богато зрозуміння. Коли Енґельбрехтсзон почав свою революційну роботу, то тоді нарід був більш сміливий, бо вірив, що безправства чужих війтів ділялися без відома й волі короля. А Стурам революційна робота була улегшена тим, що вони починають її як признані або принайменше вибрані правителі держави. А Ваза являється спершу як приватна особа, до того натаврована пятном політичного злочинця, на голову якого була наложена грошева нагорода! Тимто Ґустаф мусів цілими місцями втікати з місця на місце; він блукав бездомним скитальцем, а иноді як гонений звір, по своїй рідній землі. В численних переказах, піснях та історичних оповіданнях з того часу оповідається багацько про те, як Ґустаф на своїх мандрівках шукав захисту по лісах і печерах. Як він цілими днями ховався під галуззям звалених дерев — Швеція славна на весь світ богацтвом своїх лісів — як ночував по старих церквах і як утікав перед тими, що хотіли його видати Данцям. Коли ж між тим трапилося і таке, що населення Зедерманлянду загрозило йому смертю за промови, підбурюючі проти короля і Унії, Ґустаф щойно тоді рішився втечи в Далярну.

Це вже було після того, як Данці вирізали в Стокгольмі шведських патріотів.

Правда — спершу навіть селянство Далярни не зараз відгукнулося на зазиви Ґустафа, і тут наш Герой бачив такі хитання, що він уже рішений був утікати в чужину, а саме в Норвеґію. Але коли прийшли вістки про різню, про нові податки, нові рекрутації і нові данини, розписані Христіяном, нарід Долярни, свідомий своїх давніх геройств, перестав хитатися і вибрав Вазу **в січні 1521.** р. в місцевості **Мора** „своїм провідником і начальником та зверхником громад шведської держави”. Значить — Ваза став правителем Швеції з волі народа, хоч поки-що було з ним тільки селянство Далярни. Йому придано було прибічну сторожу з 16. мужів, а з кількох соток добровольців утворено поки-що „війско його пішаків”. Але число тих добровольців збільшилося згодом на тисячі, і такий був їх военний запал, що хоч узброєння в них було можливо просте — в них були славні шведські боєві сокири, луки, списи і метавки — то вони в боротьбі з важко озброєними королівськими полками не програли майже ні одного бою. Спершу повів їх Ґустаф на важне місто **Фалюн,** важне для ворога своїми славними копальнями міди — так як наш Борислав в Галичині своєю нафтою — доходи з яких ішли очевидно в королівські кишені. Тут повстанці увязнили могутнього королівського війта **Ольсзона,** і здобули всю державну касу та пребогаті склади данських купецьких товарів (між иншим склади шовку, з якого пороблено перші прапори). Після цеі перемоги стали обеднуватися з Далярною инші шведські місцевости — спершу окол копалень, а далі Гельзінґлянд, Ґестріклянд, округ міста Ґефле, а за ним ішли другі. Так прийшло згодом до того, що 24. IV. 1521 р. міг Ґустаф близь церкви в **Ромфертуна** відбути великий перегляд війска, якого нагромадилося уже 30.000. Дві дальші блискучі перемоги, близь Вестерас та в бою за Упзалю — спричинили те, що під прапорами Ґустафа стала еднатися Швеція, після чого приступлено до найважнішого, а саме до облоги столиці краю.

Дня **24. червня 1521 р.** почався Ґустафовий бій за Стокгольм.

Це був останній, але й найтяжший бій, бо Стокгольму боронила від сторони моря данська фльота під командою знатного данського адмірала **Северина Норбі (Norby),** не допускала туди довозу харчів, і треба було рішитися на довгу й утяжливу боротьбу. До тогож Ваза був примушений час до часу розпускати своє селянське війско домів, і так облога столиці протягнулася аж два роки. Але тепер Ваза не стояв уже тільки ватажком самої Далярни; він був уже майже паном усеї Швеції, бо на пропамятнім соймі в місті **Вадстена, 24. VIII. 1521. р.** присягнули йому на вірність і шведські шляхтичі. А здобуття Стокгольму уможливив йому вкінці союз з одним містом, яке вже раз в його визвольній роботі відіграло рішаючу ролю, а саме союз з містом Лібек. Воно вислало Шведам в допомогу 10 кораблів — на приступ від сторони моря — і данська залога міста, примушена голодом, здалася Шведам **20 червня 1523 р.**

Великанське і преславне діло визволення рідної землі, початe Енґельбрехтсзоном і Стурами, досягло врешті своєї останньої, промінної вершини. Ґустаф Ваза ще 6. V. т. р. був вибраний представниками нації на зібранню державної ради в місті **Стренґнес (Strengnaes)** королем, і правив нею на славу свойого народу і свойого роду аж до своєї смерти **в р. 1560.** Кальмарська Унія перестала істнувати. А король Христіян мусів зректися влади не тільки в Швеції, але і в Данії, утік зі своєї столиці на очах усього народу, блукався скитальцем в чужині і вмер в неволі 1559 р. І немає красших і розумніших слів про подвиг Ґустафа Вази над ті, що їх написав у своїй історії Швеції великий історик Ґяер. Він каже тут:

„Усе, чого довершив Ґустаф, це не якісь надзвичайні діла, а висліди великої терпеливости, второпности й віри в доцільність своєї праці”.

Прегарні, пропамятні слова! Вони повинні навчити і нас, Українців, які є теж поневолені чужинецькими зайдами, як колишні Шведи, що без великої терпеливости й великої віри в доцільність визвольної праці — не осягається ні волі ні власної держави. А вся історія визволення Швеції вчить, що без кріпкого обеднання під революційним прапором*), без безоглядного, збройного побоювання чужинецького ката, самими мировими балачками визволення не здобудеться. Не хитрих політиків і політиканів потрібує поневолений народ, а Героїв визвольної самопожертви, визвольного чину.

Герої України, вставайте!

—o—

В найблизшім продовженню цеї праці буде обговорена визвольна боротьба Нідерляндів проти еспанського деспота Филипа II.

(Конець).

*) Не забуваймо притім, що наш цінний революційний журнал, **„Український Революціонер”,** веде пропаґанду революційної роботи та революційного обеднання нашого народу з несхитною характерністю та взірцевою однолінійністю, хоч і в незавидних матеріяльних обставинах та закордоном. Кожна українська хата в Америці повинна мати „Українського Революціонера”, читати його і добувати так глибшого звязку з визвольною роботою наших найідейніщих людей. І є нашим обовязком допомагати „У. Р.” матеріяльно, бо допомагаючи йому, причинимося до окончного визволення Галицької Землі з рук польського ката. — О. Г.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА"

СМЕРТЬ ПРОВОКАТОРА ПИВНИЦІ.

ВАРШАВА. — У Варшаві помер недавно провокатор Пивниця, що працював в царській охрані під псевдонімом „Плис". Він обертався головно в кругах варшавських робітників і неодин з його клієнтів попав в катоpгу, на Сибір або й там, звідки ніколи не вертаються.

ТРАГІЧНЕ ВЕСІЛЛЯ.

ЛОНДОН, 27. грудня. — З Варшави доносять, що в селі, недалеко Вильни, експльодував гранат в часі весільного приняття. Сей гранат приніс один з гостей, який найшов його на полі, де відбувались військові вправи. Експльозія гранату мала страшні наслідки. Молода й двоє гостей згинули на місци, а 4 особи потерпіли страшні покалічення.

„БАТЬКО" МАХНО НАВЕРТАЄТЬСЯ ДО БОЛЬШЕВИКІВ.

Париська преса подає до відома, що бувший отаман Махно, після довгої мандрівки по ріжних містах, почипаючи від Варшави, опинився в Парижі. Його мали приняти в тутешній радянській амбасаді у звязку з його останньою „еволюцією" — орієнтацією із поворотом на Радянщину.

ПОІМЕННИЙ ВИКАЗ ЖЕРТВ
НА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ УКР. НАРОД. СОЮЗА
за місяць листопад 1927 року.

ВІДДІЛ 298.
Тов. Любов в Бронкс, Н. Й.
Жертви від части членів проголошено.
Дісланo жертву з каси відділу $10.00
Разом $10.00

ВІДДІЛ 303.
Сестр. Успенія Пресв. Діви в Деррi, Па.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісланo жертву з каси $15.00
Разом $15.00

ВІДДІЛ 316.
Тов. Вільні Козаки в Рачестер, Н. Й.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісланo від членів $19.00
Разом $19.00
Кучмій Василь $1.00
Гнатків Василь 1.00
Юрків Михайло 1.00
Турянський Василь 1.00
Андрейців Яким 1.00
Балюк Микола 1.00
Храновський Гнат 1.00
Мельник Теодор 1.00
Гнатів Константин 1.00
Третяк Василь 1.00
Олексин Теодор 1.00
Заблоцький Лука 1.00
Бойко Василь 1.00
Колодзінський Іван 1.00
Гарасимишин Франко 1.00
Новак Стефан 1.00
Грицак Михайло 1.00
Застроцький Іван 1.00
Буковський Павло 1.00

ВІДДІЛ 317.
Тов. Запорожська Січ в Сиракюз, Н. Й.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісланo від членів $7.00
Дрібні жертви з пушок 4.34
Разом $11.34
Чернатович Ілько $1.00
Осухівський Віктор 1.00
Сушевський Іван 1.00
Дидик Михайло 1.00
Бутницький Микола 1.00
Мариняк Йосиф 1.00
Клим Іван 1.00

ВІДДІЛ 318.
Сестр. св. Ольги в Нортгемптон, Па.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісланo від членів $6.25
Разом $6.25
Лукач Антін $5.00
Маслюк Петрунеля 1.00
Садова Паранька 25

ВІДДІЛ 320.
Бр. Пресв. Тройці в Балтимор, Мд.
Жертви від части членів проголошено.
Дісланo жертву з каси відділу $10.00
Дісланo від членів 8.79
Разом $18.79
Харишин Андрій $1.00
Дмитрів Михайло 1.00
Дацюк Дмитро 1.00
Мармаш Петро 1.00
Малко Микола 1.00
Шулька Григорій 1.00
Батрин Іван 1.00
Шпатура Іван 1.79

ВІДДІЛ 323.
Бр. св. Володимира в Канзас Сиiті, Канз.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісланo дрібні жертви з пушок $ 3.90
Дохід з підприємства 11.60
Разом $15.50

ВІДДІЛ 327.
Тов. Запорожська Січ в Гемпстед, Н. Й.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дохід з підприємства $38.37
Разом $38.37

ВІДДІЛ 332.
Бр. св. Михаїла в Раріган, Н. Дж.
Жертви з каси відділу, від части членів і з підприємства прогол.
Дісланo від членів $2.50
Разом $2.50
Мадарик Лайош $1.50
Кульчицький Лев 1.00

ВІДДІЛ 334.
Тов. ім. Івана Франка в Клівленд, О.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісланo жертву з каси відділу $15.00
Разом $15.00

ВІДДІЛ 338.
Бр. св. Петра і Павла в Монесен, Па.
Жертви з каси відділу, від части членів і з підприємства прогол.
Дісланo від членів .... $ 5.00
Дохід з підприємства 35.00
Разом $40.00
Касенчак Еміліян $1.00
Янковський Франко 1.00
Салак Михайло 1.00
Чайка Афтан 1.00
Качмарик Антін 1.00

ВІДДІЛ 340.
Тов. Запорожська Січ в Манчестер, Н. Й.
Жертва з каси відділу .... $—
Жертви від части членів проголошено.
Дісланo від членів $2.50
Дрібні жертви з пушок 6.70
Разом $9.20
Дембрович Володимир .... $ 50
Флис Онуфрій 50
Процько Лев 50
Щудлик Іван 50
Олійник Петро 50

ВІДДІЛ 341.
Бр. св. Николая в Клівленд, О.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісланo жертви від членів $12.50
Дрібні жертви з пушок 4.50
Дохід з підприємства 28.00
Разом $45.00
Ломиш Семен $2.00
Яцишин Василь 1.00
Креніцґлова Іван 1.00
Порценалюк Яків 1.00
Возьний Петро 1.00
Гусар Василь 1.00
Мицьківський Стефан 1.00
Волянський Петро 1.00
Пукач Ілько 1.00
Крижанівський Йосиф 50
Киба Григорій 50
Волошин Михайло 50
Лупань Данько 50
Мовчко Микола 50

ВІДДІЛ 349.
Тов. ім. Тараса Шевченка в Менвил, Н. Дж.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дісланo жертву з каси відділу .. $ 5.00
Дісланo від членів 23.00
Дрібні жертви з пушок 2.05
Дохід з підприємства 45.00
Разом $75.05
Шибира Ілько $1.00
Федина Дмитро 1.00
Лесик Ілько 1.00
Вербицький Микола 1.00
Гарасик Микола 1.00
Мартинчук Лев 1.00
Семенюк Михайло 1.00
Набоженський Луць 1.00
Кобилянський Павло 1.00
Жидовський Дмитро 1.00
Вовчак Онуфрій 1.00
Куть Марко 1.00
Потапчук Луць 1.00
Шевчук Іван 1.00
Кусик Андрій 1.00
Єнік Юрій 1.00
Збаразький Семко 1.00
Мартинчук Анна 1.00
Жидовська Марія 1.00
Кобилянська Марія 1.00
Хомяк Василь 1.00
Стрілець Петро 1.00
Лагасюк Іван 50
Стек Анна 50

ВІДДІЛ 355.
Жертви з каси відділу і від части членів проголошено.
Дрібні жертви з пушок $13.50
Разом $13.50

ВІДДІЛ 362.
Тов. Запорожська Січ в Ст. Джозеф, Мо.
Тов. Просвіта в Брістол, Па.
Жертва з каси відділу .... $ 5.00
Жертви від части членів 14.25
Разом $19.25
Закутинський Петро $3.00
Лешак Михайло 2.00
Сидорський Іван 1.00
Васюрка Микола 1.00
Комінко Петро 1.00
Касперський Олекса 1.00
Косаковський Антін 1.00
Петришин Юрко 1.00
Розат Юрко 1.00
Стасевич Семен 1.00
Кундира Василь 50
Атіш Василь 50
Кривин Йосиф 25

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ